

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

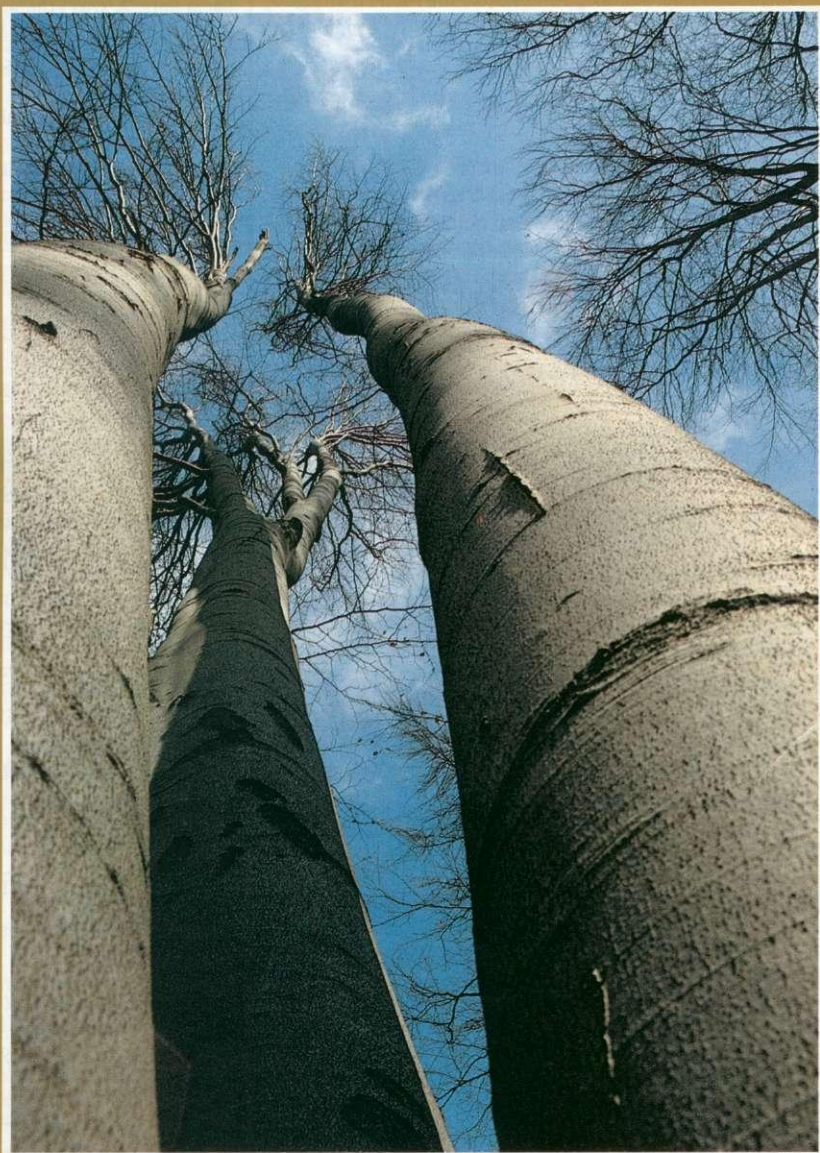

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1995.
MÁRCIUS

CXXX. évfolyam

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata
CXXX. évfolyam 3. szám
(március)
HU ISSN 1215-0398

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Sántha Antal, Steiner József, dr. Szendrői László, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
 1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest,
 Fő u. 68.

Telefon: 201-7737

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft. Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1995. február 28.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. – 1900 – közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára az előfizetőknek: 100 Ft. Megjelenik havonta.

Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.

A címlapon: Perspektíva

Fotó: *Pápai G.*

СОДЕРЖАНИЕ

B. Том: Результаты опытов по селекции и выращиванию тополей в Тисзатүле 70
 E. Iábnai: Оценка производительности новых сортов тополей 73

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Jérôme René: Magánerdők az Európai Unióban 65

ERDÉSZETI KUTATÁS

Bán István: Vágásérettség és vágáskorvizsgálat 67
 Dr. Kolonits József: „Fagyszárazság? Hőszárazság?” – Erdő-(fafaj-) pusztulás 68

Dr. Tóth Béla: A tisztántúli nyárfanemesítési és nyárfatermesztési kutatások eredményei (II. rész) 70

Csiha Imre: A sziki erdőtelepítések és fásítások környezetvédelmi, gazdasági jelentősége... 72

Gabnai Ernő: Új nyárfajták fatermő képességének összehasonlító vizsgálata 73

Dr. Kapusi Imre: A többcélú akáctermesztés biológiai alapjainak fejlesztése 74

Dr. Pálos László: Erdőértékelési variációk a gyakorlatban 75

ERDŐVÉDELEM

Dr. Lengyel László: A Lymantria dispar elleni védekezés lehetőségei 77

Dr. Lengyel László – Lyscsinszy István: Gyomszabályozás lehetősége erdészeti kultúrákban 77

Dr. Csóka György – dr. Traser György: Hasznos károsítók 80

TERMÉSZETVÉDELEM

Matus Jakubis: Aktuális drótkötegelésű kő EKO-BLOCK építőelemek az erdészetben 82

ERDŐKERÜLŐBEN

Pápai Gábor: II. János Pál pápa Vítus Géza erdőmérnököt felvette a Szt. Szilveszter lovagrend tagjai sorába 85

Rónai Ferenc: Szakképzési célok a Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola gyakorlati oktatásában 86

Andrési Pál: A természet kalendáriuma (Március – tavaszelő) 88

KÖNYVISMERTETÉS **90**

EGYESÜLETI HÍREK **92**

CONTENTS

Tóth, B.: Results of studies on breeding and cultivation of poplars at Tiszantul 70

Gabnai, E.: Evaluation of yield of new poplar cultivars 73

INHALT

Dr. Tóth, B.: Forschungsergebnisse der Pappelzüchtungen östlich dem Tisza-Flusse 70

Gabnai, E.: Ertragsuntersuchungen an neuen Pappelsorten 73

Magánerdők az Európai Unióban

Belgium erdeje a 22%-os erdőszültség ellenére is csupán 620 ezer hektáryi, fele lombos, fele fenyves, 55%-ban magánkézben van. Az országnak nincs egységes erdőpolitikája, ez régiók szerint változó. Kedvezőtlenül terheli az örökösödési illeték, ami az erdőbirtokok elaprózódásához és a birtokosok elkedvetlenítéséhez vezet. Az Európa Közösség támogatja azokat a mezőgazdasági üzemeket, amelyek területük 20%-át mentesítik a mezőgazdasági termelés alól. Régióként változóan 8–20 ezer belga frankot kapnak hektáronként és évenként öt évig.

Németország 30%-nyi erdőszültséggel összesen 10,8 millió hektár erdőn gazdálkodik. Ennek 40%-a magánerdő. A magánerdő 1%-a 1 ha alatti, 51%-a 1–50 ha-os, 12%-a 50–200 ha-os, 13%-a 200–1000 ha-os, 24%-a pedig 1000 ha-on felüli erdőbirtok. Az erdőtörvény Németországban erősen védi a lakosság erdővel szembeni igényeinek kielégítését. Ez és a faárak csökkenése erősen hat az erdőgazdaságok gazdasági eredményeire és tájankénti, valamint birtokkategóriánként változó központi támogatást tesz szükségessé. A támogatás szükséges mértékének meghatározhatósága végett a tartományok az erdőbirtokok jelentős részére kiterjedő teszt-rendszeri működtetnek. A közvetlen támogatáson felül jelentős a közvetett is: tájkezelési, tanácsadó tevékenységgel és társulások létrehozásával.

Franciaországnak van Nyugat-Európában a legtöbb erdeje, több mint 15 millió ha. A 13,4 millió ha gazdasági erdőnek 73,4%-a van magánkézben. A magánerdő-birtokosok száma 3,6 millió, ebből egymilliónak van 1 ha-nál több erdeje. A magánerdő-birtokosok csupán 7,6%-ának van több mint 25 ha-ja és az erdőterület 60%-a 10 ha feletti birtok. A birtokosok 80%-a erdejével egyező közigazgatási egységen lakik, 73%-a 5000 főnél kisebb lakosságú községben. Az ötvenes évek óta regionálisan szervezettek.

Az „erdőbirtokosok nemzeti szövetsége” képviseli az egész birtokosságot, valamint a „regionális nemzeti központok”-at. A regionális központok feladata társulások létrehozatala a gazdálkodás és a termékértékesítés támogatására, belterjes erdőművelés elterjesztése, termelési irányelvek kidolgozása, erdőgazdálkodási üzemtervek jóváhagyása. A központ tagja a régió mezőgazdasági kamarájának elnöke, igazgatója műszaki és igazgatási beosztottakkal rendelkezik, benne az államot a kerületi kapitány képviseli, működését 50%-os adó-visszatérítéssel finanszírozzák.

Társulásokat a polgári törvénykönyv alapján különböző célből hozhatnak létre, szabadon vagy törvényes kényszerrel. Ha például nagyobb kiterjedésű erdőtelepítésről van szó, a hatóság erre egyeseket kötelezhet is. A társulások a mezőgazdasági szövetkezetek mintájára szerveződnek.

A magánerdő-gazdálkodás támogatását szolgálja az adómérséklés, a „nemzeti erdőalap” és az egyéb megsegítés. A magánosok tartamosságra való törekvését megfelelő adózás

ösztönzi. Felújításhoz fafajonként változó adómérséklés 10-30 évre, földadó-mentesítés a fatermés növelésére 30 éven át, természetvédelmi katasztrófák esetén a birtokos még jövedelemadójának elengedését is kérheti. Hosszú távú beruházásokhoz még a vagyonadó mérséklése is szóba jöhet. A nemzeti erdőalapot az értékesített fa és faalapú termékek árából képzett járulékból hozzák létre. Ebből a költségvetés 20-50%-áig terjedő szubvenció vagy annak 100%-os összegű, 2,5%-os kamatozású, 20 éves kölcsön adható. Az egyéb megsegítés különféle szolgáltatásokból áll.

Ez a széles körű állami támogatás dinamikus fejlesztette a francia magánerdő-gazdálkodást. Lehetővé tette az erdőterület jelentős kiterjesztését. Az így keletkezett erdők nagy ökológiai gazdaságúak, s már nemcsak a fatermesztést szolgálják, hanem a Föld egyensúlyát is.

Olaszország erdészeti viszonyai meglehetősen zavarosak. Nemzeti erdőleltáruk 8,3 millió ha erdőt tart nyilván (28,6%), 68%-ot magántulajdonban, kerekén 800 ezer birtokossal (5 ha/fő). Ezek nagyrészt felhagyott területek, fatermesztési jelentőségük csekély, jövedelmet a szelidgesztvények és a síkságok nyárasain kívül nem hoznak. A magánerdők újraélesztése egyedül pénzügyi támogatással nem megoldható, alapvető szervezési, jogászai intézkedések is szükségesek.

Ausztria Európa legerdőszültebb országa (46%). Erdőgazdálkodása – bár a nemzeti össztermékből csak 1%-nyit részesedik – a faiparral együtt a lakosság nagy részének nyújt életlehetőséget. Az erdők legnagyobb része kisbirtok. A 210 ezerből 140 ezeré 5 ha alatti és ennek a kétharmada melléküzemág. Az erdő hármas funkciójának teljesítésére szigorú erdőtörvény kötelez. A 0,5 ha alatti területen még a szálalás is hatósági engedélyhez kötött. Erdészt kell alkalmazni már 500 ha felett és felsőfokú képzettségű szakembert 1800 ha-on túl. A fatermelés gazdasági eredményei egyre jobban romlanak, így az erdő tájalakító és környezetvédelmi létfontosságú jelentőségére való tekintettel központi támogatásra szorul. Nemzetközi összehasonlításban ez Ausztriában még rendkívül csekélynek mutatkozik. A krízis elhárítására kísérelt intézkedések:

- fafelhasználás általános ösztönzése,
- erdő és fa társadalmi elismertségének fokozása,
- az erdő egyéb szolgáltatásának megfizettetése,
- erdőgazdasági társulások létrehozása,
- társas faeladások,
- ki- és továbbképzés fokozása,
- ökológiai érdekeltégű adóforma,
- jövedelemforrások fejlesztése,
- költségszökkentés a biológiai automatizmus jobb kihasználásával,
- a közösség érdekében teljesített szolgáltatások nagyobb mérvű támogatása.

Portugáliának 3,2 millió ha erdeje van (34%) és 5,3 millió ha a mezőgazdaságit nem hasznosítható terület, ami erdőfőésre rendelkezésre áll. Az erdő 83%-ban magántulajdon, amiből 71% 4 ha-nál kisebb és csak 1%-a 100 ha feletti. Üzemtervük nincs, de a kitermelést vágásérettség tekintetében hatóságilag ellenőrzik, különösen a nagy fontosságú paratölgyesekben.

A jelentős erdőfőtési lehetőség új erdőtervény készítését teszi szükségessé. Ezt különösen a természetvédelemmel való egyeztetés kívánja, hogy elejét vegye helytelen faültetéseknek, főleg a gyorsan növő fajok túlzott telepítésének. A magánbirtokosokat ebben a században az állam erőteljesen támogatja az erdők fenntartásában és telepítésében. Legjelentősebb ebben a tekintetben az EU-val kitárgyalt és 1986-ban indult „erdőprogram”. Új ebben, hogy a tervezés és végrehajtás teljes felelősségét a terület tulajdonosára hárítja és a beruházást 30-100% szubvencióval támogatja. A program eddigi (1993) eredményei: 102 ezer ha ültetett erdő, 189 ezer ha erdőszerkezet-átalakítás, 9 ezer km erdei út és kerek egymillió tűzföldelmi építmény.

Újabb program indult 1991-ben az EU-nak a mezőgazdaság hatékonysága növelésére irányuló intézkedéseire támaszkodva. Ennek keretében mezőgazdasági területeket 60-80%-os szaporítóanyag- és infrastruktúra-támogatással, valamint éves prémiummal alakítanak át erdővé.

Spanyolország erdészete még mindig a másfél évezrede megszünt római birodalom romjain, az autonóm tartományok, sőt községek útvesztőiben tévelyeg. Minden reménylik egy régóta várt erdőtervényben van. A közlés az erdőterületre nézve csupán annyi, hogy ennek fele lehet magánbirtok.

Svédország erdőterülete 24 millió ha, ennek fele kerekén 400 ezer magános tulajdona. Ezek 56%-ának 25 ha-nál kevesebb, 34%-ának 25-100, 10%-ának 100 ha-nál nagyobb az erdeje. A birtokosok negyede távolabb lakik az erdejétől. Különböző célú erdészeti társulások összesen 87 ezer magánerdő-birtokost fognak össze.

NYÁRFATERMELÉSÜNK az 1990. évi adatok szerint Európában 1,3 millió m³-rel Franciaország 3,4 millió m³-e után a második helyen áll. Ezt követi Olaszország 1,6, a volt Jugoszlávia 1,3, Románia 0,54, Spanyolország 0,4, Belgium 0,38, Németország 0,3, Bulgária 0,25, Hollandia 0,2, majd végül Nagy-Britannia 0,004 és Svájc 0,001 millió m³-rel.

(r.f.f. 1994. 6. Ref.: Jérôme R.)

Svédország az északi erdők nagyhatalma. Az erdőben való gazdálkodás kezdetei a középkor végéig nyúlnak vissza. A XIX. század közepéig főleg energiaellátást szolgált, ekkor az acélipar kifejlődésével megindult a fafeldolgozás, és a fűrészipar nyersanyag-szükségletének ellátására kellett átállnia. A XX. század kezdetétől törvény kötelez a kitermelt állományok felújítására, 1923-ban megtiltja a fiatal állományok kitermelését a fűrészipar megfelelő anyagellátásának érdekében. Az élőfakészletet 1923-ban 1720 millió m³-nek becsülték, ez ma 2600 millió a közlés szerint. A faipar védelmére ezért az 1983. évi törvény már a kitermelés alsó határát szabta meg és bevezette az üzemtervezést. A fatermelés mellett azonban az újabb felismerések egyre szigorodó természetvédelmi előírásokat tettek szükségessé. Az első 1975-ből származik, szigorította ezt az 1980. évi törvény, s végül a fatermeléssel azonos jelentőségűvé tette az új, 1994. január 1-jén életbe léptetett. Ez a törvény egészen új utakon jár. A birtokosnak nagyobb szabadságot ad az erdő használatában, de nagyon szigorú természetvédelmi megköveteléseket is tesz az erdő fenntartása érdekében. Teljesen rábízta, hogy miként gazdálkodik, készíti-e üzemtervet, de megköveteli a biztonságos felújítást, a természet és a környezet védelmét.

Az Európai Erdészeti Ügynökség közlése alapján (AFZ 1994. 22.) összeállította Jérôme René

Bemutatjuk az Elnökség tagjait

DR. ANDA ISTVÁN, az Ellenőrző Bizottság elnöke

Erdészcsaládból származom, erdőmérnök és közgazdász végzettségem van.

1967-től erdőművelési, fafeldolgozó, szállítási és szervezési előadóként, majd igazgatóhelyettesként dolgoztam. Jelenleg vezérigazgatóként dolgozom.

Az egyesületnek 1965 óta vagyok tagja. 1973 óta csoporttitkári, később szakosztályi titkári feladatokat láttam el. 1973-tól folyamatosan választmányi tagként, majd 1988-tól az ellenőrzési bizottság elnökeként tevékenykedem.

Beosztásomban az egyesület alapszabályok szerinti működését kívánom segíteni. Támogatom az ésszerű és takarékos költséggazdálkodást. Azon dolgozom, hogy egyesületünk tevékenységében az 1945 előtti törekvésekhez és a mai nyugat-európai erdészeti egyesületek gyakorlatához közelítsen. Fontosnak tartom, hogy az egyesület az erdészettel foglalkozó szaksemélyzet és az erdőtulajdonosok közös szervezete legyen. Teremtsem lehetőséget, hogy e két réteg közösen határozza meg kívánatos erdészeti-politikai törekvéseit, és jelölje

meg ezen törekvések érvényesítésének útjait. Szeretném és dolgozom is érte, hogy egyesületünk a sokféle vélemény megjelenésének és a tisztázó viták fóruma legyen.

BÁN ISTVÁN

Vágásérettségi és vágáskorvizsgálat (1981–1993)

Az erdőterv (üzemterv) készítésének egyik leglényesebb, az erdőgazdálkodás alapvetően meghatározó feladata a vágásérettségi kor tervezése.

1982-ben az új erdőtervezési útmutató kidolgozásakor, valamint az élfakészlet-gazdálkodás ágazati optimalizálási feladat végrehajtásakor az Erdőrendezési Szolgálat elvégezte az alkalmazott vágásérettségi korok vizsgálatát (Bán I., 1984), amelynek eredménye akkor megjelent.

Az 1981-re vonatkozó elemzések eredménye alapján nyilvánvalóvá vált, hogy meg kell vizsgálni egy hosszabb időszak erdőtervezési gyakorlatában tervezett vágásérettségi korok viszonyait. Az erdőérték szemlélet alapján a tervezésben az *egészségi állapot* és a *rendeltetés függvényében kell az optimálisnak tartott ERTI modellhez képest tervezni a vágásérettségi korokat*. Ez a szemlélet az elmúlt néhány évben gyakorlati tapasztalatunk alapján már részben érvényesült, azórt vizsgálat tárgyává tettük, hogy 1981-hez képest miként változtak a vágásérettségi korok. Az 1987-ben megállapított üzemtervi vágásérettségi korokat Szabó Péter számította ki és bocsátotta rendelkezésünkre (Szabó P., 1989); országos összesen átlag és fatermési osztályonkénti megbontásban főfafajonként. Az 1993-ban üzemtervezett erdőrésztelkek területtel súlyozott átlagos vágásérettségi korát országos összesen átlag és termőhelyosztályonkénti átlag bontásban főfafajonként Solti Györggyel számítottuk ki. Ezek ismeretében állítottuk össze az 1981., 1987., 1993. évi munkaadathalmazt. A vágásérettségi korok idősora jól mutatja a változást.

Összességében megállapítható, hogy a vágásérettségi korok változásának törvényszerűsége fajaj- és termőhelyfüggő. Az értékes keménylomb-fajfajaink vágásérettségi kora 1993-ra többnyire emelkedett. A vágásérettségi korok jó termőhelyen a kocsányos tölgy, kocsánytalan tölgy, bükk, akác, hazai nyár, erdeifenyő, lucfenyő esetében kisebbek a modell vágásérettségi kornál, rossz termőhelyen minden vizsgált fajaj vágásérettségi kora nagyobb a modell vágásérettségi kornál.

Az üzemtervekben, illetve utódjaiban az erdőtervekben megadott vágásérettségi korok vizsgálata után felmerül, hogy a tervezetthez képest a gyakorlatban mikor vágják ki az erdőt, azaz mekora a vágáskor. Az erdőfelügyelők által kitöltött F-lapok, amelyek a fahasználatok műszaki átvételének jegyzőkönyvei, rögzítik a ki-termelés legfontosabb jellemzőit. Sajnos a fajajok korát nem tartalmazza, ezért csak számítástechnikai úton, az erdőrésztelkek azonosítói segítségével, az erdőadattárból lehet a szükséges állapotjellemzők hozzárendelni. Az 1987-es vágáskor-adatokat Szabó Péter dolgozta fel (Szabó P., 1989).

Az 1993-as vágáskorok vizsgálatát Solti Györggyel végeztük el. Az azonosítók segítségével az erdőadattárból a véghasználattal elsősorban meghatározó főfafajnak számító első fajajhoz a kor, a fa-

termési osztály és a főfafaj területe; az F-lapos adatállományból az erdőrésztel terület, a használat ténye, módja és a véghasználattal érintett terület lett egymáshoz rendelve. Az erdőrésztel egészének sorsát meghatározó döntési tényező miatt célszerű a főfafajt vizsgálni és egy későbbi feladat lehet valamennyi fajaj vágáskorának elemzése. A vágásérettségi kor és a vágáskor véghasználati viszonyának elemzése céljából a fokozatos felújítások bontó- és végvágását, valamint a tarvágást vizsgáltuk.

Az előzőekben már vizsgált vágásérettségi kor- és vágáskorhalmaz vonatkozási egységei miatt az eddig alkalmazott fajaj – fatermési osztály – országos összesen kategóriákra vonatkozó 1993. évi területtel súlyozott vágáskorok előállítását és elemzését indokolt. Többféle területtel lehet súlyozni, így az erdőadattári főfafaj területével, az erdőrésztel területével, vagy az erdőadattári főfafaj területének mint egyik tagnak és az F-lapos használatlaltal érintett területnek az erdőrésztel terület hányadosával mint másik tagnak tett szorzatával. A különböző módon számított középértékek bár kis mértékben eltérnek egymástól, de törvényszerűségük hasonló. Az előző adatokat úgy rendeztük, hogy fajaj, fatermési osztály, összesen bontásban a modell vágásérettségi korok, az 1981., 1987., 1993. évi tervezett vágásérettségi korok és a vágáskorok 1987., 1993. évi adatai közötti relációk könnyen felismerhetőek legyenek, amelyek az alábbiakban összegezhetők.

A kocsányos tölgy, kocsánytalan tölgy, bükk, cser és hazai nyár fajajoknál a jó termőhelyeken jelentősen alacsonyabbak a vágáskorok a modell- és a tervezett vágásérettségi koroknál. A vizsgált fenyőfajajok vágáskorai lényegesen alacsonyabbak a modell- és a tervezett vágásérettségi koroknál. A vizsgált lombos fajajok közül a kocsányos tölgy, cser, bükk, gyertyán, akác, nyár fajajok vágáskorai a gyengébb fatermési osztályokban nagyobbak a modell vágásérettségi korainál. A vizsgált időszakban 1987-től 1993-ra kocsányos tölgy, kocsánytalan tölgy, bükk, akác, nemes nyár fajajoknál a vágáskor növekedett, ugyanakkor a hazai nyár, erdeifenyő, feketefenyő, lucfenyő fajajoknál a vágáskorok csökkentek.

Látható, hogy a lombos fajajok nagy részénél 1987-től 1993-ra a vágáskor emelésének tendenciája megindult, a hazai nyárnál és a fenyőnél sajnos nem, sőt ezeknél a vágáskorok csökkenése tapasztalható.

Bár elméletileg kívánatos a jó termőhelyen álló és egészséges lombfajajok és fenyők vágáskorait a modell vágásérettségi korhoz közelíteni, tekintetbe kell venni azt is, hogy a vágáskort befolyásoló tényezők rendkívül sokrétűek. Ezért vizsgálatunkat célszerű ki-terjeszteni a tervezett vágásérettségi kor előtt véghasznált erdőrésztelkekre annak megállapítása miatt, hogy milyen körülmények vezetnek a tervezett vágásérettségi kornál alacsonyabb vágáskorok kialakulásához. Ezen ismeretek birtokában lehetőség nyílik a vágásérettségi korok tervezési mechanizmusának finomítására is.

PÁPAI GÁBOR, a Szerkesztőbizottság elnöke

1959-ben kerültem gyakornokként a Pilis erdőségébe, ahonnan utam a szerkesztési technikumba vezetett. Mint előfelvetélem, segédmunkásként egy évig fűrészáru-osztályt vezétem. Friss diplomásként Abádszalók, majd Aszód környékén erdőfőnök lettem, mintegy ötszáz hektárral gyarapítva erdőfőnökségünket. A szaporítóanyaggyártással kapcsolatos országos hatósági munkám során az MMI-nél sok-sok tapasztalatot, tanulságot és ismeretséget szereztem. Ezután a kereskedelem-ben eltöltött két év nem volt igazán ne-

kem való. 1991-től szerkesztem az Erdészeti Lapokat.

Vallom, hogy az Erdészeti Lapok az egyesület tagságának „parlamentje” kell, hogy legyen. A szakmai kisebbségi vélemények megnyilvánulásának is fóruma, a nyilvánosság erejével jobbító lehetőség.

Szeretném, ha a lap nem indulatokat gerjesztene, hanem tartalma olvasójának toleranciáját növelné, amely szükséges a gondolat másságának elfogadásához. Köszönöm a tagság bizalmát.

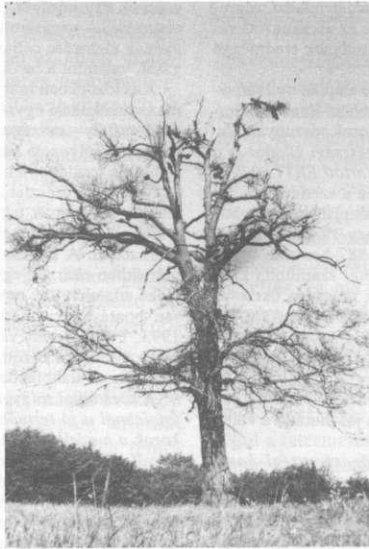

DR. KOLONITS JÓZSEF

„Fagyszárazság? Hőszárazság?” – Erdő-(fafaj-) pusztulás

Az egyes fafajok károsodásának vizsgálatakor összehasonlításként választottuk a túlombban lévő lucfenyő és duglászfenyő téli pusztulását a tölgyfélék nyári pusztulásával.

A korábbi években a téli időszakban nagymértvű hőmérsékleti ingadozásoknak kitett lucfenyves és duglászfenyves erdőrészekben (MEFAG – Borzagos) és karácsonyfa-telepeken (MEFAG – átkövi csemetekert) nagymértékű pusztulást tapasztaltunk. Megállapítható volt, hogy a fenti két fafajon vörösdésési tünetek alakultak ki, majd a fenyők elhaltak. Az első szimptomák a téli időszakban a hazai hőmérsékleti viszonyok között erős perzselési tüneteket mutattak. A tapasztalatok és a szakirodalom alapján végső következtetésként megállapítható, hogy az elhalást ún. fagyszárazság okozza. Összehasonlító megfigyelések igazolják, hogy a kiengyelt, -10, -20 °C-os téli viszonyok között ilyen típusú lucfenyő- és duglászfenyő-pusztulás nem következett be.

A kazinbarcikai (BEFAG) területeken 1978-ban a hirtelen változó nyári magas hőmérséklet mellett a tölgyeken a nyári időszakban levélhervadásos (gutaütésszerű) tünetek mutatkoztak. A tölgypusztulás a BEFAG területén levő góccokból indult ki. Először immisziós hatásra lehetett következtetni. Több egyetem és kutató foglalkozott a pusztulás okainak meghatározásával, amelyek egyértelműen azt igyekeztek bizonyítani, hogy a talaj elsavanyosodása, gombafertőzés [Cerratostromella sp, Armillaria mellea (Vahl.) Quel. stb.], illetve rovarkárosítás, szűzfélék [Scolytus intricatus (RATZ.) stb.] okozzák a pusztulást.

Itt meg kell jegyeznünk, hogy ez utóbbiak diszpozíciók, azaz másodlagos károsítók. A vizsgálatok nagy összegű anyagi ráfordításokkal jártak, de egyértelműen nem bizonyították be a tölgykárosodás okait. A hazai tölgypusztulások ismert szimptomái bizonyíthatóan nem egyértelműen azonosak a németországi fenyők pusztulását kiváltó savas esők által okozott tünetekkel. A hazai tölgyerdők pusztulásának vizsgálatok a Németországból hozott magnézium-nyomelemek tartalmazó műtrágyák (Gyöngyössolymosi Erdészet), valamint a Felsőtárkányi Erdészet területén (Lökbérc) kiszórt 5 t/ha égetettmész-kezelések nem adtak szignifikáns eredményt. Megfigyeléseinket összefoglalva az összehasonlított területeken végzett vizsgálatok alapján a pusztulás egyértelműen nem igazolható kizárólag a savas esők által okozott károsításokkal.

1. Lucfenyőn és duglászfenyőn a hazánkban gyakori téli magasabb hőmérséklet (+10°C) és a hirtelen bekövetkező (-10°C) lehülés ún. fagyszárazságot vált ki. A fagyszárazság oka nem más, mint a túlévelben lévő fenyőknél a magasabb és

alacsonyabb hőmérséklet hatására beinduló téli transzspiráció megszakadása. Az így bekövetkező zavar megszakítja a gyökerek felől a lomb felé történő nedvkeringést, mely a fenyők pusztulását okozza. Ezt a jelenséget a hazai megfigyelések és a külföldi irodalom alapján *fagyszárazságnak* definiálhatjuk.

2. Egyes tölgyféléknél a nyári szélsőséges időjárás hasonló tüneteket válthat ki. A tölgy lombos állapotában a magas hőmérséklet a párologtatás megnövekedését eredményezi. Megfigyeléseink szerint a talajban lévő nedvesség ugyan elegendő lenne, de a hirtelen fellépő erős párologtatás következtében jelentkező többlet-vízszükségletet a gyökerektől a levelek felé irányuló nedvkeringés megfelelően utánpótolni nem tudja. Így bekövetkezik a levelek „gutaütésszerű” hervadása, majd egyes lombos fafajok hirtelen pusztulása. A szimptomák hasonlítanak a kajszi-barack nyári pusztulásához. Ezeket a tüneteket, függetlenül a talaj nedvesség-

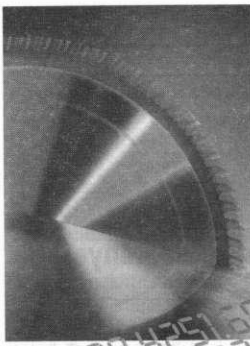
tartalmától, *hőszárazságnak* nevezhetjük.

Azért mertük összehasonlítani a lucfenyő és duglászfenyő túlévelében tapasztalható fagyszárazságot a nyáron lombos állapotban lévő egyes tölgyfélék hőszárazságot okozta pusztulásával, mert mindkét esetben a tünetek annyiban hasonlítanak, hogy a turgornyomás lényegesen csökken, illetve megszakad. Mindezeket a vizsgálati területeken végzett összehasonlító megfigyelésekkel lehet bizonyítani.

A károsodás csökkentése végett olyan fafajokat javasolunk felújításra, telepítésre, bizonyos elegyarányok kialakítására, amelyek ezeknek a károsodásoknak ellenállnak, mint pl. a vöröstölgy (*Quercus rubra*) és a csertölgy (*Quercus cerris*).

A fenyő és egyes lombos fafajok pusztulását véleményem szerint fiziológiai zavarok: a hirtelen bekövetkező szélsőséges hőmérsékleti-időjárásbeli tényezők válthatják ki. Természetesen nem tagadható egyéb, károsodást okozó abiotikus-biotikus tényezők hatása, valamint a korábbi évtizedekben nem tapasztalt méretű, ugyanazokat a tüneteket kiváltó ózonpajzs-védelem hiánya és a környezetszennyezés káros hatása sem. A fafajok pusztulását – véleményem szerint – túlságosan egyéni, szubjektív módon közelítették meg. Attól függően, hogy eddig milyen vizsgálatokkal foglalkoztak, a saját véleményükhöz igazították az erdőpusztulások okait. Egyetlen kutató sem engedheti meg magának, hogy e természeti katasztrófa okait a saját, szubjektív elméletéhez igazítsa.

Magyarországon az erdőpusztulást – minden vizsgálat nélkül egyetértésben – egy *kárláncolat* okozza. A legfontosabb feladat az első láncszem, vagy annak következő fokozatainak megtalálása.

Hannover 1995. május 24-30

Csúcsvásár a faiparban: csak itt találja meg együtt a „faiparos” az egész világ kínálatát

A LIGNA -t látni, lépéselőny! A faipar és erdőgazdaság világvására minden újdonságot illetően a premierék premierje. Az egész világot képviselő 1.300 kiállító bemutatja az aktuális technikát, trendeket és megoldásokat. A VDMA-IPARI-FÓRUM témája: CAD/CAM a legújabb vágási-

pont technikában. 1995-ben partnerszám a Kínai Népköztársaság, ezúttal Önnel is itt a szomszédban partnere! És első alkalommal együtt a LIGNA HANNOVER-rel: az interHOLZ Nemzetközi Faipari Vásár. Ne forgácsolja szét (az idejét), nézze meg egyben a „fás” világ élvonalát!

1995. május 24 — 30

A Faipari és Erdőgazdasági Gépek és Felszerelések Világvására

További felvilágosítást ad a Deutsche Messe AG magyarországi képviselője: HUNGEXPO TOURS - 'prentex Utazási Iroda és Vásárképviselet Vásárközpont, Albertirsai út 10. Levélcím: 1441 Budapest, Pf. 44. Telefon: (01) 2 63 60 55-57; Telefax: (01) 2 63 60 54

DEUTSCHE MESSE AG, HANNOVER / GERMANY

**Az Erdészeti Tudományos Intézet által Püspökladányban rendezett
tudományos emlékülésén megtartott előadások rövidített szövege
(II. rész)**

DR. TÓTH BÉLA

A tiszántúli nyárfanemesítési és nyárfatermesztési kutatások eredményei

Püspökladányi nyárfakutatásainkban több fázist különböztethetünk meg. Ezek során az adott helyzetet vizsgáló és értékelő munkától a kutatás viszonylag hamar eljutott oda, hogy eredményeivel nemcsak a Tiszántúlon, de egyre inkább országosan is a hazai nyárfatermesztés fejlesztésének egyik legfontosabb ösztönzőjévé, elősegítőjévé vált.

A kutatások az 1950-es évek közepétől a tiszántúli kötöttebb, részben szikes talajokon meglevő – már akkor is viszonylag jelentős kiterjedésű – nyárasok (erdők, erdősavok, fasorok) elemző vizsgálatára irányultak, különös tekintettel a nyárak és a termőhely kapcsolatára, valamint a növekedési viszonyokra. E kutatásokhoz ösztönzést adott az akkor kifejlődőben levő öntözőrendszerek fásítási lehetőségeinek feltárására irányuló, kormányhatározatban is megfogalmazott igény a Keleti-főcsatorna öntözőrendszer kapcsán. A vizsgálatok az akkor már köztermesztésben volt korai, óriás, kései és a fehér nyár termesztési lehetőségeinek, termőhelyi feltételeinek feltárását eredményezték. Különösen jelentősnek bizonyult az ún. rövid vágásforduló (helyesebben: rövid termesztési időtartamú) nyárasok megfogalmazása, e nyárfatermesztési forma termőhelyi és termesztéstechnológiai feltételeinek meghatározása. Ezzel lehetővé vált a nyárfatermesztés eredményes és jövedelmező kiterjesztése olyan termőhelyekre is, amelyek az addig kizárólagos 30-40 éves vágásérettségi szemléletben eredményes nyárfatermesztésre alkalmatlannak bizonyultak. Már magában az a kutatási eredmény is nagy lökést, természetési biztosságot adott az akkori nyárfatelepítési program realizálásához, és mindmáig egyik lényeges elem a magyarországi nyárfatermesztés sokszínűségében, természetesen az igények, lehetőségek folyamatos változásaihoz igazodó, korszerűsített formában.

Az 1960-as évek elejétől a Tiszántúli Kísérleti Állomás részesevé vált az ERTI nyárfatermesztési és termőhelykutatói osztálya (Babos Imre osztályvezető) által szervezett nyárfajta-összehasonlító országos kísérleti hálózatnak. Ezek a kísérletek magukban foglalták az akkor köztermesztésben volt, mintegy öt nyárfajtát, de megjelent bennük új elemként az 'I-214' olasz nyár is, amelynek sokoldalú termesztési vizsgálata – az egyre szaporodó üzemi telepítések mellett – mindenekelőtt ezekben az akkori fajta-összehasonlító kísérletekben folyt. Több más jelentős vizsgálati eredmény mellett fény derült az 'I-214' olasz nyárnak a termőhellyel kapcsolatos nagyfokú plaszticitására, és lehetővé vált az addig csak a teljesen kifogástalan, valóban optimális nyárfatermőhelyekre javasolt 'I-214' nyárnak szélesebb körű termesztése. A fajta-összehasonlító kísérletek másik igen fontos tanulsága az volt, hogy az ún. régi nyárfajták már nem alkalmasak a nyárfatermesztés jelentős hozambeli és minőségi fejlesztésére. Megemlítendő, hogy ugyanezen megállapításra jutottak – csaknem egy időben – Európa több más nyárfatermesztési kutatói is.

Ez a tanulság újabb nyárfaklonok vizsgálata felé terelte a kutatómunkánkat már az 1960-as évek vége felé. Erőteljes lökést adtak ehhez az ez idő tájt kezdődő, majd egyre inkább kiteljesedő intézményi és személyes nemzetközi kapcsolataink, amelyek lassanként Európa valamennyi jelentős nyárfakutatási helyét érintették. E kapcsolatok révén hozzájuthattunk mindazokhoz az újabb nyárfaklonokhoz, amelyek valahol már ígéretesnek mutatkoztak. E klónok magyarországi adaptációs vizsgálatait, valamint a külföldön kifejlesztett számos nyárfatermesztési technológiai elképzelés ellenőrző vizsgálatát, a leszárt tanulságok, a gyakorlat részére ki-

DR. MARJAI ZOLTÁNNÉ ügyvezető titkár

1988. október 2-től vagyok az OEE ügyvezető titkára. Ügyrendi feladataimon kívül – tekintettel arra, hogy a választott tisztségviselők feladataikat főfoglalkozásuk mellett társadalmi megbízatásként látják el – igyekeztem néhány, az Alapszabályban rögzített részfeladatot magamra vállalni.

Továbbiakban is célom, hogy amíg tehetem, szervezzem a külföldiek részére a magyarországi tanulmányutakat – hisz bebizonyosodott, hogy a magyar erdészet is képes példák sorával bizonyítani szakértelmét, hozzáértését – és ezt az erdőgazdasá-

got által szervezett helyszíni bemutatókon a külföldi szakemberek is elismerték. Fontos, hogy a következő években is nagyobb csoportok juthassanak el – önköltséges áron – tanulmányozni a jelenlegi átmeneti időszakban különösen fontos magán-erdőgazdálkodással kapcsolatos kérdéseket. A csoportos utazásnak azért is fontos szerepe van, mert a használható tapasztalatokon túl segíti egymás gondolatainak, véleményének megismerését – és viták után szakmánk érdekében szükséges egység kialakulását, és az egységes fellépés szükségességének felismerését.

Ugyancsak ennek érdekében szeretnék közvetlen és folyamatos kapcsolatot tartani a helyi csoportokkal és szakosztályokkal.

dolgozott számos ajánlás révén a Tiszántúli Kísérleti Állomás a magyarországi nyárfatermesztési kutatások egyik legfontosabb, nemzetközi elismerést is kiváltott intézményévé vált.

Ennek megfelelően 1970-től folyamatosan alakult ki az a kutatási-kísérleti rendszer, amelyet már mind a kitűzött célokat, mind a kutatási és kísérleti módszereket, mind pedig a vizsgált nyárfajklónokat tekintve modernnek tekinthetünk, és amelynek meghatározó szerepe volt jelenlegi nyárfajtaválasztékunk kialakulásában. Kétségtelen, hogy sok tekintetben külföldi minták, kísérleti módszerek szolgálták kiindulástul. Ezeket azonban szinte már kezdettől fogva a magyarországi sajátos lehetőségeknek, kívánalmaknak megfelelően alakítottuk, és alig néhány év alatt összeállt az a kutatási-kísérleti metodika, amelyet immár kerekén két évtizede következetesen használunk; hozzáteszem: eredménnyel.

Nyárfa-nemesítési munkánk alapvetően szelekciós jellegű. Alapját a derecskei csemetekertben 1969-től folyamatosan fejlesztett nemesítői klóngyűjtemény képezi, kerekén 350 klónnal. Ezek túlnyomó része külföldi eredetű. A kiváló intézményi és személyes kapcsolatok révén nemegyszer hozzájuthattunk féltett, nagy kutatási értékű anyaghoz is. Természetesen megtalálhatók a magyarországi keresztezés nemesítés kiváló klónjai is. Minthogy a hazai keresztezés nemesítési lehetőségeit erősen korlátozza a megfelelő keresztezési alapanyag szűkös hozzáférhetősége, érthető, hogy a magyarországi nyárfa-nemesítői tevékenységben a külföldön előállított klónok összehasonlító, illetve adaptációs vizsgálata kiemelkedő szerepet játszik.

A nemesítői törzsgyűjtemény (klóngyűjtemény) anyagának felhasználásával 1970-től máig kerekén 800 ha-nyi nyárkísérletet létesítettünk. Ezek térbeli elhelyezkedése, szórtsága igazolja a Tiszántúli Kísérleti Állomás nyárfa-nemesítési-termesztési kutató munkásságának országos érvényű kihatásait: a kísérletek a felső Zagyva-völgytől a Mátra-Bükkalja hegylábi peremvidékén át a Duna-Tisza közég, a Bodroghoztól a Nyírségen, Hajdúságban át a Körös-vidékig találhatók.

Nyárfakísérleteink nagyobb része ún. fajtakiválasztó klónkísérlet. Rendeltesük előbb ún. ígértes klónok sze-

lektálása, majd ezek további szigorú rostálásával a fajtajelöltek kiválasztása és állami fajtaminősítő bírálat alá vonása.

Eddigi munkánk eredményességét jelzi, hogy a magyarországi nyárfajtaválaszték 13 új nyárfajtajából 9 fajta a Tiszántúli Kísérleti Állomás közreműködésével jött létre. Széles körű és élénk nemzetközi kapcsolataink lehetővé teszik, hogy mihamarabb bekapcsolódjunk a nyárfatermesztési kutatások újabb nemzetközi áramlataiba. Így pl. már az első kutatói részeredményekkel szinte egy időben elkezdődtek a hazai termesztési és adaptációs vizsgálatokat az amerikai *P.deltoidea* és *P.trichocarpa* keresztezésével Ny-Európában létrehozott ún. „interamericana” nyárrakkal. A másfél évtizedes – Magyarországon ezen a téren úttörőnek mondható – idevágó kutatásaink eredményeként ma már 3 „interamericana” nyárfajtajelöltünk áll állami fajtaminősítő bírálat alatt.

Nyárkísérleteink másik részét – a 1980-as évek elejétől kezdve létesített – fajta-összehasonlító kísérletek teszik ki. Ezek rendeltetése a fajta és a termőhelyi adottságok közötti összefüggések összehasonlító vizsgálata, továbbá a természettechnológiai vonatkozások (pl. ültetési anyag, ültetési mód, ültetési és további kezelési növénytel, törzskézelés, állománynevelés, optimális vágásérettségi kor) meghatározása. Egyébként 10-15 éves kortól klónkiválasztó kísérleteink is átkerülnek ebbe a vizsgálati körbe. Az 1980-as évek végétől kezdve ezek révén nyárfakutatásunk súlypontja a természettechnológiai kérdések felé tolódott el. Ezek mindinkább kiegészülnek az új fajtákkal kapcsolatos faállomány-szerkezeti, állománynevelési és fatermési vizsgálatokkal. A cél: az új fajtákra érvényes specifikus fatérfgattáblák és termesztési modellek kidolgozása.

Újszerű feladatunk az európai fekete nyár génmegőrzésére létrehozott európai hálózat munkájában való közreműködés, amely az európai erdők védelméről 1990-ben Strasbourgban tartott miniszteri konferencia határozata nyomán jött létre. Ez a munka egyfelől természetvédelmi célokat szolgál, másfelől hozzájárul ahhoz, hogy a jövőbeli keresztezés nyárfanemesítésben oly fontos európai feketenyárgénkészlet fennmaradjon és a tudomány számára rendelkezésre állhasson.

BÚS MÁRIA,

a Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala és Veszprém régió képviselője

Regió-képviselőként a legfontosabb feladatomnak tartom az egyesületi tagok informáltságának javítását szakmai kérdésekben, ágazati működésben és egyesületi életben egyaránt. Lényeges, hogy az egyesület elnöksége is tájékozott legyen az általam képviselt kilenc csoport gondjairól, problémáiról, életéről.

Természetes, hogy szakmánk, egyesületi életünk nagy és kis dolgairól ismereteinknek, érdekeinknek megfelelően eltérően gondolkodunk.

Fontos, hogy a nézetkülönbségek mentén ne képződjenek lövészárok, hanem folyamatosan törekedjünk megismerni egymás álláspontját, érveit. Ugyanis van közös „nyelv”, melyet mindnyájan értünk: ez Magyarország erdeiért érzett felelősségünk.

Valamennyien akkor teszünk legtöbbet a magyar erdőkért, ha a saját tájunk, vidékünk erdeit gondozzuk a legjobb tudásunk szerint. Az Erdészeti Lapok a kapcsolatteremtés, vé-

leménycsere nagy lehetőségét kínálja. Írása és olvasása egyaránt aktív részvétel az egyesület életében. Reményeim szerint egyre többen élünk ezzel a lehetőséggel.

CSIHA IMRE

A sziki erdőtelepítések és fásítások környezetvédelmi, gazdasági jelentősége a fatermesztési lehetőségek növelésében

Az Alföld fásításának gondolata lappangó és fel-feltörő gondolatként van jelen már századok óta.

Ebből a helyzetből kiutat jelentett a Püspökladányi Szik-kísérleti Telep 70 évvel ezelőtti, 1924. október 1-i megalapítása. A telep feladata elsősorban nem a „vidék szépségének emelése”, hanem országos faellátási gondok megoldása érdekében végzendő kutatás volt. Ezt a feladatot napjainkig nagy energiával és változó gazdasági feltételek között igyekezik megoldani.

Az elmúlt 70 év alatt a kezdeti néhány hektáros kísérleti telep napjainkra 407 ha-ra bővült, az alföldi erdősítések területe pedig sok ezer hektárral gyarapodott. Ahhoz, hogy természetvédelmi szerepe mibenlétét felmérjük, vizsgáljuk előbb az erdő szerepét az alföldi ember szempontjából.

Ez a megnevezés jelenti a ligetekkel tarkított, nagy kiterjedésű szántókat, legelőket. Botorság lenne e területeken a zárt erdők erőltetése, de hiha ennek ellenkezője, a teljes fátlanság, az erdősávok, fasorok mellőzése, esetleg kiirtása is.

Mit is jelenthetne egy ilyen erdőstűlt táj a benne élő ember számára? – Egy olyan környezetet, ahol a szél nem vágat akadálytalanul kilométereken át, magával ragadja a talaj legértékesebb humuszos felső rétegét, valamint a nagy költséggel belevetett vetőmagot. Olyan tájat jelentene, ahol a városokat körülvevő zöld övezetek biztosítják az elviselhető mezoklimát, valamint teret és lehetőséget jelent az embereknél a kikapcsolódásra, pihenésre.

KÖZÉP-EURÓPA ELLUCOSÍTÁSÁNAK rendkívül szemléletes példáját láthatjuk Ausztria erdős negyedének (Waldviertel) Rappottenstein erdőhivatalában készült pollenanalízisén. Itt láptalajon álló 120–150 éves lucosban végeztek 155 cm mélységig vizsgálatot. Az időszámításunk előtti 4000–3600. évektől kezdődő, napjainkig terjedő időszak öt szakaszra osztható. Az első luccal elegyes tölgyes, sok mogyoróval és egyéb lombos. A másodikban előtérbe lép a jegenyefenyő és a bükk. A harmadikban még nem mutatkozik taralások hatása, ez csak a negyedikben jelenik meg fű és egyéb lágyszárúak mutatkozásával. Az emberi betelepülés ezekben a magasabb fekvésekben 1200-tól indult, a lucosok aránya nőni kezdett, majd a XIX. századtól beáll emberi beavatkozásra a túlnyomóan lucos korszak.

A vizsgálat bizonyos klímaváltozásokat is regisztrál, de a mai helyzet kialakulásáért kizárólag az emberi beavatkozást – az erdőgazdálkodást – teszi felelőssé. Még a mai, lombosítási törekvéseit szinte lehetetlenné tevő vadkárban is emberi tevékenységet – mulasztást – kell felismerünk.

(ÖFZ 1995. 1. Ref.: Jérôme R.)

Mit is jelenthet természetvédelmi szempontból az ilyen ligetekkel, fasorokkal tarkított élőhely? – Jelentheti a napjainkban világszerte hangoztatott zöld folyosók rendszerét, jelentheti az állat- és növényvilág zavartalan fennmaradását napjaink gazdasági kényszere miatt elkerülhetetlen mezőgazdasági kultúrsivatagai között. Jelentheti a menedéket azon állat- és növényfajoknak, melyeket a vegyszerelés, a nagytáblás mezőgazdaság, a nem megfelelő időben végzett agrotechnikai beavatkozás elpusztítana. Jelentheti a biztonságot azokon a belvizes területeken, melyeket csapadékos években csak bizonytalan eredménnyel lehet megművelni, és éppen ezért zömében ráfizetést termel. Jelentheti az erdő a komplex melioráció záróelemeként a kívánatos és joggal elvárt hatás stabilitását. Jelentheti az erdő a szántóterületek megvédésével a több termést, a szél mérséklésével megőrzött talajnedvességet.

Mint megdöbbentő tény érdemes megjegyeznünk például a kabai cukorgyár termelési körzetében jelentkező 4500 ha-os szélkárt, amelynek során a tavaszi szelek egyszerűen elfújták az elvetett vetőmagot. Az újravetés és az azt követő hektáronkénti 6–10 tonnás termés kiesés anyagi vonzata nem figyelmen kívül hagyható tétel.

A püspökladányi vizsgálatok által is igazoltan, jelentheti az erdő a körbezárt legelőterületek fűhözamának emelkedését, valamint a gyepársulás faji gazdagodását is. Ezt a hatást különösen akkor érdemes mérlegelnünk, ha figyelemmel vagyunk a napjainkban zajló gazdasági folyamatokra, melyek eredményeként a külterjes állattartás a jövőben valószínűleg fokozódni fog.

Első helyen említenünk kell, hogy olyan, általában fátlan területeken teremtik meg a helyi faellátás lehetőségeit, ahol a szükséges fát messze vidékről, magas szállítási költségekkel kellene megoldani.

Olyan területek gazdaságos hasznosítását oldhatja meg a megfelelően megválasztott szikkasztás, ahol az egyéb hasznosítás eredményessége bizonytalan, fokozottan kitétt az időjárás szélsőségeinek.

Ma nem lehet figyelmen kívül hagyni az erdőtelepítés által létrehozott munkalehetőséget sem. Mi lehet tehát az iga-zi akadály a alföldi erdőművelés hatékony emelésének?

Napjainkban divat a pénz hiányát említeni, mint minden probléma okát. Én mégsem ezt veszem első helyre, bár tény, hogy jelentős összegeket kellene mozgósítani állami vagy egyéb forrásokból egy összehangolt erdőművelési program eredményes megvalósítása végett. Első helyen sajnos a figyelem hiányát kell említenem. Az elmúlt időszakban a nagytáblás mezőgazdaság, a repülőgépes növényvédelem, a melioráció miatt elpusztult az alföldi erdősávok zöme. A napjainkban zajló tulajdonváltás következtében szintén nagy pusztulás történt, és sajnos történik. Ismét országos összefogásra lenne hat szükség, olyan mértékűre, mely Kaán idejében az alföldfásítás során volt tapasztalható. Megfelelő szaktanácsadói rendszer, hitel és támogatási rendszer, és jó minőségű csemete nagy mennyiségben.

GABNAI ERNŐ

Új nyárfajták fatermő képességének összehasonlító vizsgálata

Magyarország erdőállományának mintegy 9%-a nemes nyár. Az országosan kitermelt famennyiségnek viszton 18%-a kerül ki nemes nyárasainkból. Még nagyobb részarányt képviselnek a fahasznalatokban, ha csak a véghasználati faanyagot vesszük figyelembe. Ekkor ugyanis már az országosan kitermelt faanyag közel egynegyede (23,9%) kerül ki innen, márpedig mindig a véghasznalatok jelentik az értékesebb, többcélián felhasználható faanyagot.

Javuló körülmények (termőhely, ápolás stb.) között nagyobb relatív faanyaghozam mutatható ki a következő fajtáknál: *Raspalje, Triplo, Parvifol, Agathe-F, I-45/51*.

Extenzív körülmények között mutatható ki relatív faanyagtöbblet a faanyaghozamban a következő fajtáknál: *Pannónia, Kopecky, Blanc du Poitou*. Azt azonban le kell szögezni, hogy a gondos ápolást, az erdőállomány-nevelési technológiák pontos betartását valamennyi fajta meghálálja. Egyedül annyi az elérés, hogy az első csoportban említettek nagyobb mértékben reagálnak.

Kísérleteink fő célja a klónok genetikai tulajdonságaiban rejlő többlet lehetőségek megtalálása, azok kihasználása. Ebből a célból igyekszünk minél változatosabb termőhelyi körülmények között kipróbálni az egyes klónokat.

Nyárfatermesztésünk fő célja a lehetséges maximális termés elérése, aminek egyik legfontosabb tényezője a törzszám. Ennek optimumát igen sok tényező határozza meg, melyek közül a legfontosabbak: fajta, termőhely, kor, természeti cél, természeti idő. Mivel a nyárak vágásfordulója a legrövidebb, ezért itt legnehezebb „korrigálnunk” az állománynevelésben elkövetett hibákat, hiányosságokat. A rosszul megválasztott erdőművelési módszerekkel, természeti technológiákkal könnyen okozhatunk pótolhatatlan kiestést az ültetvények fahozamában és értékében.

Az eddigi vizsgálatokból megállapítható, hogy az állomány átlagos mellmagassági átmérője és a növtér között egyenes arányosság van valamennyi fajta esetében. Ennek

akkor van jelentősége, ha területünkön nem csak a minél nagyobb dendromassza megtermelése a cél, hanem rövidebb időegység alatt akarunk minél méreteesebb (jobb értékesíthető) faanyagot termelni. Az értékesíthetőséget nem befolyásolja a méreteken túlmenően a faminőség. Ki kell emelni a nyesések fontosságát. Növtér-famagasság közötti vizsgálataink alapján nem mutatható ki szoros összefüggés a két tényező között.

Növtér-fatermés összefüggés-vizsgálataink szerint fiatalabb korban a kapcsolat szorosabb ($R=0,77$), később lazábbá válik ($R=0,54$). Ez is arra mutat, hogy idősebb állományokban már nincs olyan nagy hatása az ültetési darabszámnak a fatermésre.

A nevelővágások célja az adott termőhelyen a legkedvezőbb térbeli rendben az optimális törzszám fenntartása úgy, hogy a kitermelhető összes fatermés mennyisége és értéke maximális legyen. Ehhez ismernünk kell az egyes fajták növekedésmentét. Az eddig meglévő nemesnyár-kísérletek vizsgálatai, értékelései alapján nyárfajtáinkat három csoportba látjuk célszerűnek besorolni:

1. fajtacsoport: hosszú természetesi időtartam, terebélyes korona: *Blanc du Poitou*, Korai nyár,
2. fajtacsoport: keskenyebb koronájú fajták: óriás nyár, *Agatha-F, Pannónia, I-45/51, Kopecky*,
3. fajtacsoport: erőteljes kezdeti növekedés, széles korona: *I-214, Bl, I-154, I-273, Blanc du Poitou, Triplo*.

Hangsúlyozni kell, hogy a nevelővágások sohasem sematikusak. Minden esetben kombinált, egyedi kiválasztáson alapuló nevelővágást kell végeznünk. A kivágásra kerülő fákat a nemesnyár-ültetvények esetében is azok növekedésének, egészségügyi állapotának és az állományban elfoglalt helyének figyelembevételével jelöltük ki.

A nevelővágásnak elsősorban a fatermés minőségére és értékére van hatása. Az időben és szakszerűen végzett nevelővágások eredményeképpen az átlagos átmérő nagyobb és több az értékes választék.

Az új nyárfajtákra új fatérfigattablák készítése volt az elmúlt időszakban egyik fő kutatási tevékenységünk. Ezek azért váltak szükségessé, mert az egyes fajták alakszámai számottevő eltéréseket mutatnak. Ez azt jelenti, hogy az ÖNY fatérfigattablájának használatával akár 10–20%-os számítási hibát is véthetünk, ha azt automatikusan használjuk valamennyi nyárfajtára vonatkozóan.

Jelenleg három nyárfajtára van fatérfigattablánk: ezek az ÖNY, a *I-214* nyár és az *Agathe-F* nyár. Minden egyes fajtára, klónra vonatkozóan természetesen nincs értelme új fatérfigattablát készíteni, mivel sokkal célszerűbb fajtacsoportokra kidolgozni azokat. A közeljövő sürgős feladatának látszik még a *Pannónia* nyárra elkészíteni a fatérfigattablát. Ezt indokolják a fajta jó tulajdonságai, valamint igen nagymérvű elterjedése is. Ez már túlzottnak is tekinthető, mivel a jelenlegi csemetetermelés, ennek következtében pedig a nemesnyár-erdősítések felét adja, ami magában hordozza az egyklónúság veszélyének következményeit.

A SZILEK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁNAK JAVULÁSÁRÓL

örvendetes hír jelent meg az English Nature című lap 1993. augusztusi számában. Az 1970-es években az egész Nagy-Britannia szilpopulációit megtizedelő szilfavész túlélőin fölfedezhetővé váltak a betegség elleni rezisztencia kialakulásának első jelei. Az angol tudósok úgy vélik, hogy ez a kulcsa a szilek felépülésének, újbóli elterjedésének. Ezt elősegítendő a cambridge-i egyetem botanikus kertjének botanikusai a rezisztencia jeleit mutató egyedek csemetéit nevelik, hogy ezután kísérleti területeken vizsgálhassák az utódok ellenálló képességét.

(Ref.: Vig P.)

DR. KAPUSI IMRE

A többcélú akáctermesztés biológiai alapjainak fejlesztése

Püspökladányban 1981 óta foglalkozunk akácneveléssel. A természetes populációk genetikai változékonyságának megőrzésére, a termelési rendszerek biológiai alapjainak fejlesztésére és a generatív-vegetatív szaporítási módok előnyeinek kombinálására törekszünk. Célkitűzéseink közül kiemelném az üzemi magtermelő állományok biológiai teljesítményének javítását és az akáctermelési rendszerek fajtaválasztékának bővítését.

Hosszabb távon a megjavított tulajdonságok egy-egy fajtában történő megjelenítésére, vagy több javított tulajdonság egy fajtában történő egyesítésére törekszünk. Nemesítési módszereink közül kiemelném a többlépcsős szelekciót (egyedkiválasztást), ami már a csemeterkorban elkezdődik és ugyanannak az anyagnak a biológiai végesszerűségi koráig tart.

A szelekció tervezett időpontjai egybeesnek az akác fejlődési szakaszaival, nevezetesen a csemeterkorral, a fiatalos, a léces, a rudas stb. korokkal. Ezek a korszakok a biológiai teljesítmények és a fahasznosítási lehetőségek szempontjából is mérföldköveknek számítanak. Minden szelekciónak van vagy lesz egy vagy több mellékterméke, ami már a fatermesztés üzemi gyakorlatában is felhasználható.

Fő termékünknek a folyamatosan javuló nemesítői alapanyagot tekintjük, ami egy-egy fajta vagy magtermelő ültetvény formájában a piacon is előbb-utóbb megjelenik. Eddigi eredményeink közül a következőkre szeretném a figyelmüket felhívni.

A csemeterkori szelekció keretében évente több millió magcsemét vizsgálunk át. Ez az első szelekció. A szelekció alapja a már csemeterkorban is felismerhető differenciált növekedés, ami a kiugróan magas szárban vagy az erősen megvastagodott gyökérfőben szembetűnő. A csemeterkori válogatás eredménye évente 20–25 ezer db 1/1 éves válogatott csemete. A válogatott csemetét üzemi méretű kísérleti parcellákba ültetjük és néhány éves megfigyelés után újra válogatjuk. Ez a második szelekció.

A csemeterkori válogatás eddigi eredménye 140 ezer db válogatott csemete, ami 24 ezer db pusztavacsi és 116 ezer db őfahértói akácot jelent. A pusztavacsi és az őfahértói akác megnevezés a jelenlegi üzemi magtermelő állományokból való származásra utal. Tehát ezek a válogatott 1/1 éves magcsemeték az üzemi magtermelő állományok erőteljes kezdeti növekedésű utódai.

A 140 ezer db válogatott csemete hét évjáratot és csaknem 100 millió magcsemét reprezentál. A válogatott csemeték genetikai változékonyságára utal az a változatosság is, amit az utódvizsgálat során az alak típusban, tövisméretben, hajtás- és kéregszínekben tapasztaltunk.

A válogatott csemeték felhasználásával már 23 helyen létesítettünk utódvizsgálatokra alkalmas üzemi méretű kísérleteket, összesen 40 ha területen.

Kísérleti területeink túlnyomó része az állomás működési területéhez tartozó Nyírségben van.

Mivel a kísérletek általában kommersz csemetétől üzemidősítésekbe ékelődnek, a válogatva és válogatás nélkül kiültetett csemeték összehasonlító vizsgálatát is elvégeztethetjük. Tapasztalataink szerint a válogatott csemetékkel ültetett erdőrészek nagyobb fatermesűek, mint a válogatás nélküliek. A különbségek 10–30% között ingadoznak.

A kiültetett válogatott csemetét néhány éves megfigyelés után újra válogatjuk. Ez a második szelekció. A második szelekció alapja is a méret, a kísérleti parcellán belüli kiugró fmagasság vagy törzsvastagság.

Egy-egy kísérleti parcellába általában 3 ezer db válogatott csemete kerül. Ezek közül választjuk ki a 20 legmagasabb vagy legvastagabb törzsű egyedeket. A kiválasztott egyedeket tartós jellel megjelöljük és törzskönyvezzük. A törzskönyvezett fákat saját gyökérükön leszaportjuk, és a leszaportott törzsfák utódait a külön erre a célra fenntartott törzsfagyűjteménybe visszük. A törzsfagyűjtemény célja a törzsfák ex situ megőrzése.

A megjelölt törzsfákat részletes vizsgálat alá vetjük és a begyűjtött információk alapján a szelekciót tovább folytatjuk. A harmadik szelekció már a törzsfák beskatulyázását jelenti. A további szelekció is tulajdonképpen skatulyázásnak számít. A második szelekció alkalmával gyűjtött nemesítői alapanyag, mint fő termék, az idő múlásával egyre több skatulyába kerül.

A törzsfák kijelölését 1988 tavaszán kezdtük Hajdúhadháza, az akkori SZŐVALL (most erdőbirtokossági társulás) területén. Eddig 125 törzsfát törzskönyveztünk Hajdúhadház, Penészlek, Nyírgelse, Nyírbélték és Ceglédbercel határában.

A törzsfák számát több százra tervezzük, hogy az említett genetikai változékonyság még a második szelekció után is megmaradjon. Ezt azért hangsúlyozom, mert szelektált törzsfáinkat magról is szaporítani szeretnénk.

A szelektált törzsfák teljesítményeire vonatkozóan már igen sok információt gyűjtöttünk. Ezek között a Hajdúhadház 26/D kísérlet során öt éves korban a területen levő egyes törzsfák faterfogata ötször akkora volt, mint a velük rokonságban levő kommersz akác átlagfáké. Kilenc éves korra ezek a különbségek csökkentek, de még mindig 2–2,5-szeresek.

SZŐNYI JÁNOS,

Baranya, Somogy és Tolna régió képviselője

Budapestben születtem 1953-ban, gimnáziumi érettségi után kerültem a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemre, ahol 1977-ben kaptam meg erdőmérnöki oklevelemet.

Első munkahelyem a szombathelyi Nyugatmagyarországi Fagazdasági Kombinát volt, ahol 7 évig műszaki fejlesztési előadóként elsősorban erdőgazdálkodási technológiákkal, ezen belül is legtöbbször csemetermesztés fejlesztéssel foglalkoztam.

1984 óta vagyok a Mecseki EFAG, majd a Mecseki Erdészeti Rt. alkalmazottja. 1990-ig műszaki fejlesztési, majd három évig erdőművelési és vadgazdálkodási osztályvezetőként dolgoztam.

1994. május 1-től kaptam kinevezést a Kárászi Erdészet élére.

Hosszabb idejű külföldi tanulmányútra két pályázat elnyerése adott lehetőséget, 1980-ban két hónapot Finnországban, 1993-ban egy hónapot Németországban töltöttem.

Az OEE-nek 1977. óta vagyok a tagja, 4 éve a helyi csoport titkára.

DR. PÁLOS LÁSZLÓ

Erdőértékelési variációk a gyakorlatban

Az erdőértékelés témakörébe tartozó első megbízásomat 1987-ben kaptam, eleinte ritkán, ma már szinte folyamatosan végzek ilyen munkákat. Az egyes eseteket öt csoportba sorolom, melyek:

a/ *Falopás*, vagyis jogszabályi megfogalmazás szerint „*engedély nélküli fakitermelés*”.

Ez a leggyakoribb, hiszen akár maga a tulajdonos, akár a kezelő, akár idegen („arra jogosulatlan személy”) megvalósíthatja a jövőhagyott fakitermelési tervben nem szereplő fa-jú (méretű, mennyiségű, minőségű) fa kitermelésével és annak elszállításával. Az alkalmazandó jogszabály: az 5/1990. (III.6.) MÉM sz. rendelettel módosított 10/192. (V.18.) MÉM-ÁH sz., „Az Országos Erdői Érték- és Árszabályzat”-ról szóló rendelet. Feltétlenül szükségesnek tartom megjegyezni, hogy ha a károkozó és a gazdálkodó nem ugyanaz, akkor csakis ez a jogszabály az irányadó. Míg az erdőfelügyelőség és a gazdálkodó között – természetesen – ezen túlmenően az 1922. LXXXVIII. tvr. VI. fejezet 22. § b-c pontja is hatályos, amely az Országos Erdészeti Alapról rendelkezik.

Mint igazságügyi szakértő, eddig négy szakvéleményt készítettem – kilenc erdőrésztlet volt érintve. Érdekeség, hogy 3500 Ft (káracsonyfalopás) és 950 000 Ft (vállalkozói fakitermelés) közötti károkozást voltam kénytelen regisztrálni csekken a területeken. Igen rossz a személyes tapasztalatom a ténylegesen okozott kár megtérülését illetően. A gazdálkodók, a vállalkozások jogutód nélküli megszűnésével tovább romlik ez az amúgy sem kedvező helyzet. (Az ebbe a kategóriába tartozó esetek zöme megreked az illetékes erdőfelügyelőségeknél, s nem kerül a bíróság elé.)

b/ *Lábon álló faállomány értékelése* (amikor is a terület tulajdonviszonyában nem következik be változás).

A fakitermelési vállalkozások tényrésevel egyre gyakorodik az ebbe a kategóriába tartozó esetek száma. Ez természetes gazdasági folyamat része, minden gazdálkodónak el kell(ene) tudni végezni egy ilyen értékelést. Szakmai gyakorlatomban ez idáig 25 erdőrésztlet teljes területére (mintegy 215 hektár) végeztem el az ott lábon álló faállomány forgalmi értékének meghatározását. Személyes megkeresés, s némi győzködés után elvégeztem egy szövetekeztet kezelésében lévő erdőterület élőfakészletének – erdőrésztletenkénti – aktuális forgalmi értéke meghatározását. Feladatomban teljesítésem véget a helyszínen adatfelvételezést végeztem. Ellenőriztem a tulajdonviszonyokat. Töröltem az élőfakészletből az időközben elvégzett fakitermelések mennyiségét, tchát aktualizáltam az erdőterv adatait. A jelenlegi állapot tételes mennyiségi adatainak felvételével egyidejűleg vizsgáltam a faállomány egészségi állapotát és minőségét.

A számítások alapadatait, valamint a kapott eredmény táblázatos formában állítottam össze, ahol szerepel az

- erdőrésztlet jele (pl. Nagyrőde 1 A);
- annak területe (pl. 5,0 ha);
- a terület földhivatali helyrajzi száma (pl. 041/3);
- a fajfaj (az FM ERSZ kódjegyzéke alapján);
- a fajfaj átlagéletkora (pl. 35 év);
- a fajfaj magassági és mellmagassági átmérő átlagadatai (pl. 17 m átlagmagasság, 27 cm átlagátmérő);

- a fajfaj bruttó és nettó famennyisége az erdőszeti szakmai előírások figyelembevételével (fafaj és életkor, valamint gazdálkodónként más és más a „bruttsító” tényező);

- az 1 nettó m³ famennyiség jelenlegi forgalmi értéke (pl. 1250 Ft – ami fajfaj, életkor, faméret, minőség, fapiaci kereslet, talajtípus, megközelíthetőség, fakitermelést akadályozó tényezők stb. függvénye és időspecifikus – széles körű adatgyűjtés, valamint számítás eredménye);

- a fajfaj nettó famennyiségének jelenlegi teljes forgalmi értéke (pl. 370 nm³ x 1250 Ft/nm³ = 462 500 Ft);

- az erdőrésztlet fajfajainak összesített forgalmi értéke (pl. 670 000 Ft);

- a területegységre (1 ha-ra) cső, ún. átlag forgalmi érték (pl. 670 000 Ft / 5,0 ha = 134 000 Ft) az egyes erdőrésztletek reális értéksorrendjének meghatározása érdekében.

A fiatalosok esetében a jelenlegi fakészlet alapján nem lehetséges korrekciót forgalmi értéket meghatározni. Az erdő-sítéseknel az erdő részletenkénti tényleges erdő-sítési ráfordítás (vagy akár a jogszabályban rögzített egységár) nem felel meg az aktuális forgalmi értéket. A műszaki átadást követően irányadó az erdő-sítési egységár, az azóta eltelt évek alapján számított növelési együttható és a faállomány záródása (a terület fedettségére) mind befolyásolja a fiatalos aktuális forgalmi értékét.

A hektáronkénti átlag forgalmi értékek alapján sorrendbe állítottam az erdőrésztleteket. A legértékesebbeket, valamint a gyanúsak tűnőket újabb helyszíni vizsgálatnak vettem alá, a szükséges korrekciókat elvégeztem – így alakult ki a végső forgalmi érték és sorrend. A listán nulla forgalmi értékkel szerepelnek a pusztavágások, valamint a már megkezdett, de még eredménytelen erdő-sítések (négy erdőrésztlet voltam kénytelen ide venni 12 ha területtel). A folyamatban lévő, de még be nem fejezett erdő-sítések (felújítások) esetében 30 000 Ft alatti értékeket kaptam – amely fajfaj, záródás, életkor stb. függvényében változik.

E csoportba nyolc erdőrésztlet került 17 ha területtel. A tisztítási, valamint a törzskiválasztó gyérítési korú állományok között már nagy az átfedés (elsősorban a fajfaj miatt), nem lehet forgalmi érték alapján szétválasztani. Az ide sorolható legértékesebb erdőrésztletek élőfakészlete hektáronként eléri a 115 000 Ft-ot. Ugyanakkor egy záródásihiányos, kiritkult véghasználati korú akácost 112 000 Ft-ra tudtam csak értékelni. A legértékesebb erdőrésztletek hektáronkénti átlagértéke 250 000 Ft körül alakult. A gazdálkodó teljes élőfakészletének forgalmi értéke a vizsgálat időpontjában csaknem harmincmillió Ft, az 1 nm³ élőfakészlet pedig 950 Ft forgalmi értéket adott. Mindehhez magyarázatul szolgál, hogy zömében akácos és nemesnyáras, valamint erdeifenyves-, s csupán kismértékben tölgyes-, hegyjuharos-állományok találhatóak a területen. A forgalmi érték – természetesen – ÁFÁ-t nem tartalmaz, ugyanakkor nem vontam le az Erdészeti Alap javára történő – kötelező – befizetés mértékét, mivel azt az adott erdőterület tulajdonosa az erdő-ápolási, nevelővágási, felújítási (együtt: fenntartási) munkálataira – a jogszabályi rendelkezések előírásainak megfelelő módon és mértékben az adott feladat végrehajtása után – visszaigényelheti. A fakitermelés – széles körű adatgyűjté-

sem, valamint gyakorlati tapasztalatom alapján az adott erdőrészletre joggal vélelmezhető – költségét figyelembe vettem a forgalmi érték meghatározásánál. A fiatalosok esetében nem volt lehetőség a konkrét erdőrészletre vonatkozó költségárfordításokat vizsgálni, mivel a korrekert értékeléshez szükséges alapadatok nem állnak rendelkezésre, így pl. a ténylegesen felhasznált ültetési anyag (fajta, mennyiség, költség megbontásban), a munkabér és közterhei, gépi munkák nem kerültek szétosztásra az egyes erdőrészletek között. Mindez nem befolyásolja jelentősen azok valós forgalmi értékét. „Sablont” nem lehet készíteni az értékeléshez, mivel minden erdőrészlet más és más. Hiszen a fajok mérhető adatain túl változik azok egészségi állapota, a terep, a szállítási adottságok, a fapiac kiszámíthatatlanul ingadozik stb., stb. Az erdőrészlet famennyiségének forgalmi értéke sem állandó, az folyamatosan változik!

c/ Teljes élőfakészlet aktuális forgalmi értékének meghatározása.

Azokban az esetekben gyakori, amikor a tulajdonos (kezelő) vállalkozási formája megváltozik (pl. szövetkezet bt.-vé, rt.-vé vagy kft.-vé alakul). Ezekben az esetekben a földérték az aktuális aranykorona-értéken kerül elszámolásra, míg az élőfakészlet mint ültetvény, vagyis aktiválható többlettértékként jelenik meg.

Az elmúlt esztendőben egy szövetkezet átalakulása során végeztem ilyen értékelést. A 274 ha erdőművelési ágú terület 70 erdőrészletben található élőfakészlet aktuális forgalmi értékét az adott időpontban közel 32 millió forintban határoztam meg. (Ez természetesen nem foglalja magában a földterület aranykorona-értékét, mivel arra a megrendelőnek már kialakított adatai voltak!).

Fontos tudnivaló: az értékelést nem a fakitermelés motíválja, sőt sok erdőrészletben egyáltalán nem, vagy csak alig-alig van hasznosítható fakészlet. Az értékelésnél igen sok a bizonytalanság, amit csakis széles körű szakmai ismerettel

és gyakorlattal lehet szűkíteni! Az itt leírt eseten kívül elvégeztem még egy 13 hektár területű nemes nyár-klóngyűjtemény élőfakészlet-meghatározását is, amit az egyik erdészeti középiskolának rendelt meg – vásárlási szándéka megalapozásához.

d/ Erdőértékelés a materiális javak alapján (földterület és a rajta lévő élőfakészlet együttesen kerül értékelésre).

Rendszerint két gazdálkodó közötti ügymenetben fordul elő, az erdő gazdát cserél, ám funkciójában nem csorbul. (A ma oly gyakran felemlgetett önkéntes földcserék alapja csakis ez az értékelési forma lehet!) Az e csoportba tartozó értékelést mind ez idáig egyetlen alkalommal (1987-ben) végeztem. Mintegy 30 ha rudas, illetve fiatalos erdőt kívánt megvásárolni egy állami gazdaság az egyik erdészettől vadaskert létesítése céljából.

Az ilyen esetekben értékelni kell a termőhelyet, meg kell határozni az élőfakészlet aktuális forgalmi értékét, összehasonlító vizsgálatok szükségessége a külterületi telekárakat illetően; a megközelíthetőség jelentős befolyásoló tényező.

e/ Komplex erdővagyon-értékelés (ez esetben a materiális javakon túlmenően az immateriális javak teljes körű értékelése megtörténik).

E kategóriába tartoznak a termelésből való kivonásra kerülő erdőterületek, vagy ha emberi mulasztásra visszavezethető károkozás történt. A nemzeti vagyonleltárhoz ezt az értékelési módszert kellene alkalmazni. A gyakorlati életben igen korlátozottan lehet ilyen értékelési igénnyel találkozni.

Közvetve idetartozónak ítélem a belterületi fák, fasorok stb. értékelését. Egy alkalommal értékelnem kellett egy temető kb. 80 éves faállományát, amit korszerűsítés (?) címen engedély nélkül termeltek ki. Egy másik ügyben lakótelepi fasor gyökérzetét tették tönkre szakszerűtlen vezetéképfűrés. Példatáram egyre bővül, unatkozni nincs időm. Az erdőértékelés során döbber rá az ember, hogy az elméleti tudás nem minden. Sőt! Végtelentül kevés!

DR. CZERNY KÁROLY,

Pest, Fejér, Komárom, Esztergom, Budapest régió képviselője

Pest, Komárom-Esztergom és Fejér megyék, valamint Budapest régió képviselője vagyok az egyesület elnökségében, azon régióé, ahol az erdők környezeti terhelése a legnagyobb a nagy népsűrűség és az élénkülő beruházási kedv miatt.

Ilyen szempontból szerencsésnek érzem magam, hogy a technikai és erdőmérnöki képzettségem mellett építész is vagyok, mert ez segítséget nyújt a két szakterület sajátos problémáinak megismerésében és összehangolásában.

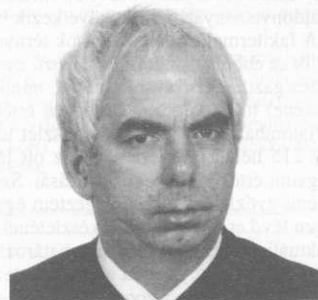
A gyökernoki időm óta Ráckeven élek, ahol valamennyi szektor gazdálkodását sikerült megtapasztalnom, hiszen voltam állami erdészetvezető, szövetkezeti főigazgató, és immár több mint tíz éve egy kisszövetkezet elnökeként önálló vállalkozó is. Ráckeven sikerült olyan nagy erdészeti szakmai örökséget ápolnom, mint dr. Babos Imre, dr. Fuisz József, vagy a szerencsére még ma is jó egész-

ségnek örvendő dr. Marjai Zoltán, Sárdi Ferenc, Kondor Endre és Fritsch Ottó.

Szakmánk sokoldalúságának megfelelően én magam is sok szép erdész feladatot végeztem fásítással, úrtéri erdők telepítésével, Ráckeve parkerdő jellegű erdőgyűjtőjének létrehozásával, vagy a faipar területén a környezetbarát faszervezetű gyorslakóházak megtervezésével és gyártásával.

Gyakran járom a régió és az ország más erdészeti tájait is, baráti, üzleti vagy vadászati céllal, és örömmel tapasztalom, hogy a szakmánk bázisát jelentő állami erdőgazdálkodás mellett, egyre több kollegánk hoz létre önálló vállalkozást, amelyben élni és alkotni tud, hiszen ez az alkalmazkodó képesség segítheti át szakmánkat és szakmai közösségünket a mai, igen nehéz időszakon.

Egyesületünkhöz mindig hűségesen kötődtem, voltam az Oktatási Bizottság tag-

ja, és ma is szívesen dolgozom a dr. Balázs István elnökünk által szervezett Pest Megyei Szövetkezeti Csoportban, amely a magánerdő-gazdálkodás felé mozdult el, és alelnöke vagyok az önállóan működő Társult Erdőgazdálkodók Országos Szövetségének is.

Az elnökségi munkát megtisztelő feladatnak tekintem, ahol az egyetemes magyar, és ezen belül is az engem küldő régió erdészeti négyet szeretném híven szolgálni, okos, életrevaló és segítőkész erdész tagtársaimmal együttműködve.